

Täysistunto

Tiistai 15.2.2022 klo 14.00—15.27

Täysistunto alkoi klo 13.45. Täysistunto päättyi klo 15.27.

Puhetta johti toinen varapuhemies Juho Eerola (14.00—15.27).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asiat U 7-12/2022 vp.

3. Anneli Kiljusen vapautuspyyntö valtiovarainvaliokunnan jäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 5/2022 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan keskiviikkona 16.2.2022 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 16.2.2022 kello 11.

4. Ulkoasiainvaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 8/2022 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi ulkoasiainvaliokunnan jäseneksi edustaja Jussi Halla-ahon.

5. Talousvaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 9/2022 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi talousvaliokunnan varajäseneksi edustaja Juha Mäenpään.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ympäristönsuojelulain ja vesilain 11 ja 18 luvun muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 243/2021 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Mennään keskusteluun. — Ministeri Kari.

Keskustelu

14.02 Ympäristö- ja ilmastoministeri Emma Kari (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoiset edustajat! Hallitus esittää muutettaviksi ympäristönsuojelulakia ja vesilakia. Esityksen tärkein tavoite on selkeyttää ja parantaa lupamääräysten muuttamista ja jätteenkäsittelyn vakuuksia. Esitys pyrkii parantamaan lupamääräyksien muuttamista koskevaa aloitemenettelyä. Toiminnanharjoittajien selvitysten, joita tarvitaan aloitteen käsittelemiseksi, toimittaminen säädettäisiin velvoittavampaan muotoon. Tämä auttaisi valtion ja kunnan lupaviranomaisia saamaan nykyistä paremmin näitä selvityksiä ympäristöluvan muuttamista koskevaa päätöksentekoa varten.

Aloitemenettelyn tueksi säädettäisiin myös lupaviranomaisen mahdollisuudesta kuulla eri osapuolia, siis toiminnanharjoittajaa ja haitankärsijöitä, myös lupaviranomaisen laatimasta päätösluonnoksesta. Jätteen vakuussäätelyä tarkistamalla taas halutaan selkeyttää vakuusmäärän muuttamista tilanteessa, jossa vakuudet eivät kata ympäristöluvassa edellytetyistä jätehuoltotoimista aiheutuvia kustannuksia. Samalla säädettäisiin jätteenkäsittelyn vakuuden soveltamisalaa. Nykyistä selkeämmät säädökset tukisivat myös toiminnanharjoittajia ja ohjaisivat lain soveltamista yhdenmukaiseen suuntaan, mikä on kaikkien etu.

Nämä säädökset koskevat myös kaivosten kaivannaisjätteiden jätevakuuksia ja edistävät niiden ajantasaisina pitämistä. Esitys liittyy siis myös hallitusohjelman kirjaukseen kaivostoiminnan ympäristönsuojelun parantamisesta. Tavoitteena on, että esimerkiksi konkurssitilanteissa vakuudet riittäisivät tarvittaviin jätehuoltotoimiin eikä niitä rahoitettaisi valtion talousarviosta.

Lupaviranomaisille säädettäisiin mahdollisuus määrätä luvassa, että toiminnanharjoittajan olisi määräajoin arvioitava vakuuden riittävyttä ja ilmoitettava tästä valvontaviranomaiselle. Ympäristönsuojelulakiin ja myös vesilakiin lisättäisiin vanhojen päätösten julkaisemista koskevat säädökset, jotka mahdollistaisivat päätöksiin sisältyvien välttämättömien henkilötietojen julkaisemisen viranomaisen verkkopalvelussa. Tällaisia tietoja ovat lähinnä toiminimellä elinkeinoa harjoittavan henkilötiedot. Tavoitteena on edistää ympäristötiedon saatavuutta.

Esitykseen sisältyy lisäksi liha-luujauhon polttoa koskevat muutokset, joiden tarkoituksena on panna osaltaan täytäntöön Euroopan unionin asetusta, jonka mukaan liha-luujauhoa voidaan polttaa ilman jätteenpolttolainsäädännön vaatimusten noudattamista. Esityksen tarkoituksena on selkeyttää liha-luujauhon polton ympäristösäätelyä ja viranomaisten vastuunjakoa.

Pöytäkirja PTK 9/2022 vp

Kokonaisuudessaan hallituksen esityksen tavoitteena on selkeyttää nykyistä säätelyä ja parantaa sen toimivuutta. Se voi siis omalta osaltaan parantaa lupien yhdenmukaista, laadukasta ja jouhevaa käsittelyä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitoksia. — Edustaja Elo.

14.05 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Alkuun kiitos ministeri Karille hallituksen esityksen esittelystä.

On tärkeää, että ympäristönsuojelua säätelevä lainsäädäntömme pysyy ajan tasalla, jotta ympäristönsuojelun hyvän tason edellyttämiin tarpeisiin pystytään reagoimaan mahdollisimman nopeasti. Lähtökohdan tulee olla se, että ympäristön pilaantuminen pystytään estämään mahdollisimman tehokkaasti ja jos pilaantumista tapahtuu, siitä aiheutuvat kulut eivät jää valtion kustannettaviksi.

Tällä hallituksen esityksellä tähän pyritään ajantasaistamalla jätevakuuksia sekä parantamalla ympäristölupien päivittämistä koskevaa aloitemenettelyä. Selkeä ja yksiselitteinen lakiteksti takaa sen, että toiminnanharjoittajat saavat yhdenvertaisen kohtelun. Ajantasaiset luvat takaavat sen, ettei ympäristö pilaannu, ja riittävät jätevakuudet sen, että vahinkotilanteissa tosiaan kustannuksista vastaisi vahingon aiheuttaja eikä valtio.

Nämä muutokset tulevat tarpeeseen jo sen takia, että tällä hetkellä joidenkin toimintojen ympäristölupiin on jäänyt vanhentuneita tai puutteellisia lupamääräyksiä, jotka osaltaan aiheuttavat ympäristöongelmia tai voivat ainakin niitä aiheuttaa.

On tärkeää, että tällä esityksellä toteutetaan myös hallitusohjelman kirjausta kaivostoiminnan ympäristönsuojelun parantamisesta, kuten ministerikin totesi. Vihreille on tärkeää, että kaivosten vakuudet saadaan todellisia kustannuksia vastaavalle tasolle ja että vastuut hoidetaan kaikissa tilanteissa. Ympäristönsuojelulain nojalla vaadittavan vakuuden tarkoitus on varmistaa asianmukaisen jätehuollon toteutuminen. Se koskee myös kaivosalueiden, rikastushiekka-aitaiden, sivukivialueiden ja vastaavien jätehuoltoalueiden sulkemiskustannuksia tilanteissa, joissa kaivostoiminnan harjoittaja ei niitä pystyisi itse hoitamaan.

Arvoisa puhemies! Lopuksi totean vielä, että näillä toimilla tosiaan lisätään myös viranomaistoiminnan avoimuutta ja toiminnanharjoittajien tasapuolista kohtelua, mikä sekin on tärkeää. Tämä asia tulee ympäristövaliokuntaan meidän käsittelyyn, ja siellä siihen sitten tarkemmin paneudumme. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Heinonen.

14.07 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Lämmin kiitos ministeri Karille erityisesti tästä kaivososuudesta. Tämä nousi esille jo useampia vuosia sitten. Sain silloin toimia itse valtiovarainvaliokunnan asunto- ja ympäristöjaoston puheenjohtajana ja muistan, kuinka kävimme lukuisia keskusteluja niistä tilanteista, missä nämä vakuudet olivat aivan, voisin sanoa, naurettavia niihin vahinkoihin nähden, mitä oli aiheutettu. Itse asiassa, jos oikein muistan, kun tietyissä tapauksissa pyrittiin saamaan parempia vakuuksia ja vastuuta näihin kaivostoiminnan jälkihoitoihin, niin niitä sitten meidän järjestelmässämme kumottiin, että niitä ei voitukaan käyttöön ottaa. Nyt haluaisin kysyä tästä asiasta ympäristöministeri Emma Karilta, kun tunnen teidät tarmokkaana ja toimeen tarttuvana henkilönä:

Pöytäkirja PTK 9/2022 vp

ovatko nämä nyt tulossa sille tasolle, että ne riittävät kaikissa tilanteissa näiden kaivosten jälkihoitoon?

Lähinnähän isoin ongelma tulee siinä tilanteessa, kun kaivos on tyhjennetty, rikkaudet on viety muualle ja sitten yhtiö ajetaan tahallaan tai muusta syystä alas, eli ei ole halujakaan niitä laittaa kuntoon. Yleensä nämä toimivat kyllä silloin, jos kaikki menee niin kuin on suunniteltu ja yhtiö tekee työnsä ja sen jälkeen jälkihoidon, mutta isoin ongelma tulee niissä tilanteissa, kun yhtiön suomalainen tytäryhtiö ajautuu konkurssiin ja ulkomaa-lainen yhtiö ei olekaan kiinnostunut. Mehän muistamme esimerkiksi tämän Dragon Minin-gin tapauksen, jossa he ainakin median mukaan viestittivät Hongkongin pörssiinkin, että kyllä me ehdimme nämä rikkaudet sieltä ennen viedä — tämäntyypisiä viestejä kun on tullut, huoli on tietysti ilmeinen.

Kysyisin ministeri Karilta myös arviota tähän kaivoslain isompaan uudistukseen. Millä tavalla se on etenemässä? Tämä on kohtuuton tilanne, jossa kuntia ei päästä kuulemaan, maanomistajien edut eivät tule kuulluiksi ja tilannetta viedään vähän niin kuin Suomessa on ollut tapana, että ”kuka ehtii, se saa pitää”. Emmehan mekään voi lähteä Norjaan öljyä poraamaan, vaikka sitä olisi kovin kiva mennä sieltä vähän meillekin hakemaan. Siksi kysyisin: miten tämä oikeudenmukainen järjestelmä kaivoslakiin on etenemässä, ja eiväthän ne julkisuudessa olleet keskustelut pidä paikkaansa, että hallitus olisi tässä riitaisa ja näitä ihmisten toivomia uudistuksia kaivoslakiin ei tällä kaudella saataisikaan kuntoon?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Östman.

14.10 Peter Östman kd: Kiitos, herra puhemies! Ympäristönsuojelu ja vesiensuojelu ovat äärimmäisen tärkeitä asioita. En ole tämän aihealueen asiantuntija, koska en istu ympäristövaliokunnassa, ja haluaisin kysyä muutaman kysymyksen sitten vastuuministeriltä.

Näin päällisin puolin tämä näyttää ihan hyvältä, ja periaatteenhan pitää olla, että se, joka saastuttaa, myös maksaa. Kaikenlaiseen yritystoimintaan liittyy riskejä. Näinhän on myös-kin kaivostoiminnassa, että niiden, jotka siihen lähtevät, täytyy olla tietoisia siitä, että siihen liittyy tiettyjä riskejä.

Se, mitä lähinnä toivoisin kuulevani ministeriltä, on, että onko nyt sitten arvioitu, tuoko tämä millaista byrokratiaa. Ovatko ne sellaisia helposti hoidettavia asioita, niin kuin lupa-asioita? Myönnetäänkö niitä kuinka nopeasti, ja millaisia valitusprosesseja siinä mahdollisesti on? Tietysti lakeja pitää olla, lain pitää olla tarkkaan kirjoitettuna, sääntöjä pitää olla ja niitä pitää noudattaa, mutta tietysti sitten niin, että viranomaiset hoitavat aina joustavasti nämä lupa-asiat.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Kyllönen.

14.12 Merja Kyllönen vas: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Kiitokset ministerille odotetun lainsäädännön esittelemisestä. Kun tulee maakunnasta, jossa niin kaivos- kuin monen muunkin kokonaisuuden kannalta on ollut vesiensuojelun osalta erinäisiä isoja haasteita ja myöskin virkamiehiltä on puuttunut tietynlainen lainsäädännöllinen selkänoja edellyttää vahvempia toimia, niin näen, että nyt on kyllä todellakin kiitoksen paikka, että tämä lainsäädäntö on saatu tänne eduskuntaan ja toivottavasti mahdollisimman pian myöskin asiallisen käsittelyn jälkeen lävitse eduskunnasta positiivisen hyrinän saattelemana.

Pöytäkirja PTK 9/2022 vp

Pidän tätä jätteenkäsittelyn vakuutta toki erityisen tärkeänä, mutta jäin vieläkin pohti-
maan sitä, onko meillä alueellisilla toimijoilla edelleenkaan riittäviä työkaluja toimia ak-
tiivisesti silloin, kun tapahtuu isoja, hyvinkin dramaattisia vesihuollollisia vahinkoja joko
tarkoituksellisesti tai vahingossa. Kaivospuolella erityisesti näitten vesivallien sortumiset
ja muut, jotka liittyvät rakennusvaiheen tekemiseen, ovat aika isoja. Miten tätä valvonta-
koneistoa on tässä vuosien varrella kehitetty myös siinä suhteessa, että niitä vahinkoja en-
naltaehkäistään ja koneistoa sitä varten on olemassa? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiljunen. [Kimmo Kiljunen: Arvoisa puhe-
mies! Poistin puheenvuoroni, oli tarkoitus ottaa toiseen kohtaan se, anteeksi.] — Selvä. —
Ja nyt ministeri Kari, 2 minuuttia.

14.13 Ympäristö- ja ilmastoministeri Emma Kari: Arvoisa puhemies! Kiitos ympäris-
tövaliokunnan varapuheenjohtajalle ja muille puheenvuoroja pitäneille edustajille tämän
asian merkityksen tiedostamisesta, ja kiitos myös kiitoksista. Pidän myös itse tätä esitystä
äärimmäisen tärkeänä, ja tällä nimenomaan edistetään sekä toiminnanharjoittajien yhden-
vertaisuutta että sitten ympäristön parempaa tilaa.

Ehkä liittyen tähän edustaja Östmanin kysymykseen: Ymmärrän hyvin edustajan huo-
len, ja itse asiassa tämän esityksen osalta on arvioitu, että tämä jopa sujuvoittaa ympäris-
tölupien ja vakuuksien käsittelyä, koska tässä nimenomaan selkeytetään toimintatapoja ja
se varmistaa, että viranomaisten on helpompi tulkita lakia. Eli selkeys on tässä sekä viran-
omaisten etu, ympäristön etu että sitten toiminnanharjoittajien etu. Kaikki tietävät, millä
pelisäännöillä eteenpäin mennään.

Edustaja Heinonen kiinnitti huomiota näihin kaivoskysymyksiin, ja juurikin näin. Edus-
taja Heinonen tuntee asian hyvin ja on tässä täysin oikealla asialla. Tämän lakiuudistuksen
tavoitteena on nimenomaan varmistaa se, että viranomainen voi päivittää nämä kaivosva-
kuudet, ja uskon, että viranomaiset tähän myös tarttuvat ja näin tullaan toimimaan, jotta va-
kuudet ovat riittäviä. Tätä esitystä valmisteltaessa on oltu yhteistyössä elyjen kanssa, ja tätä
asiaa on yhteistyössä valmisteltu, joten uskon, että siltäkin osin muutos on hyvä ja elyjen
toiminnalle tukea antava.

Itse tähän kaivoslain uudistukseen: hallitus viimeistelee tätä uudistusta hyvässä yhteis-
ymmärryksessä, ja muun muassa kuntien kaavoitusosoikeuden asia tässä etenee.

Edustaja Kyllöselle: Kaivosten vahinkojen ennaltaehkäisyä edistävät tosiaan hyvät re-
surssit viranomaisilla. Tätä työtä on tehty, ja sitä on myös syytä jatkaa. — Kiitos, arvoisa
puhemies.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset. — Ja edustaja Heinonen.

14.15 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Karille. On hyvä, että
nämä kaivosvakuudet nyt tulevat. Lähinnä jäin itse kuitenkin vähän epäilemään sitä, saa-
daanko niitä sille tasolle. Nämä esimerkit Suomesta, mitä meillä on ollut, niissä puhutaan
siis ei sadoistatuhansista, ei yksittäisistä miljoonista, vaan jopa kymmenistä miljoonista. Ja
tämä on se isoin ongelma, että meillä on ollut kaivoksia, jotka on jätetty: rikkaudet on viety
ja sen jälkeen vastuut jätetty suomalaisten veronmaksajien kannettaviksi. Ja nyt oikeastaan
kysymys on siinä mielessä erittäin vaikea, että voidaanko niin isoja vakuuksia edes aset-
taa, että ne olisivat aidosti täyskattavaisia, että ne kattaisivat myös nämä niin sanotut pa-

Pöytäkirja PTK 9/2022 vp

himmat hetket. Ne varmasti kattavat ne tilanteet, kun yritys tekee ja toimii vastuullisesti, silloin niillä voitaisiin tehdä tämmöiset lopun alasajoon liittyvät toimenpiteet. Itse toivon, että tätä vielä ministeriössä vakavasti selvitetään ja tarkastellaan, että löytyisi senttyypin keino.

Yhtenä keinona nousi esille — jopa asiantuntijakuulemisissa aikanaan, muistan — tällainen öljynsuojarahasto-tyyppinenkin malli. Voisimmeko siitä — jos edelleen Suomessa on halua, että meidän rikkauksiamme vie ulkomaille se, joka ensimmäisenä ehtii — ottaa edes pienen siivun sinne sivuun ja kasvattaa tämän tyyppistä rahastoa? Itse edustan toisenlaista ajattelua siinä. En kannata sitä ”kuka ehtii, saa viedä” -periaatetta. Mutta jos tämä tällä hetkellä vallalla oleva ajattelu näistä valtauksista ja ulkomaisten kaivosyhtiöiden toiminnasta Suomessa saa jatkua tämän hallituksenkin kauden jälkeen, niin toivoisin, että mietittäisiin tällaista voittoon tai louhintaan perustuvaa öljynsuojarahasto-tyyppistä rahastointijärjestelmää — tietyllä tavalla voisi puhua tällä työnimellä — millä voisimme varmistaa sitten näitä ongelmatilanteita. Se on totta, että siinä tilanteessa tietysti ne vastuullisetkin toimijat maksaisivat sen holtittoman, vastuuttoman toimijan vastuuta, mutta tässä tapauksessa en pitäisi sitäkään pahana, varsinkaan sen takia, että nyt meidän rikkauksiamme vie-dään aika lailla vapaasti maailmalle.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjes-tämisen uudistusta koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Hallituksen esitys HE 10/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyk-sen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystoimiokun-taan.

Tässäkin lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä nouda-tetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Lindén.

Keskustelu

14.19 Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén (esittelypuheenvuoro): Arvoisa pu-hemies! Sote-uudistuksen toimeenpano hyvinvointialueilla on käynnissä. — Tässä yhtey-dessä haluan onnitella niitä ymmärtääkseni yli sataa kansanedustajakollegaa, jotka ovat tulleet valituiksi myös hyvinvointialueiden valtuutetuiksi. — Hyvinvointialueiden väliai-kaiset toimielimet valmistelevat parhaillaan päätösasioita maaliskuussa aloittaville alue-valtuustoille. Uudistuksen toimeenpanovaiheessa on hyvinvointialueilla havaittu joitain lainsäädännön täsmentämistarpeita, joihin tällä hallituksen esityksellä nyt vastataan.

Pöytäkirja PTK 9/2022 vp

Uudistuksen toimeenpanon osalta tärkeimmät ehdotukset tässä esityksessä liittyvät kuntien ja hyvinvointialueiden tukipalveluiden myyntiä ja ostoa koskevaan siirtymäaikaan sekä hyvinvointialueiden oikeuteen saada asiakas- ja potilastietoja jo ennen vuotta 2023.

Esityksessä ehdotetaan, että kunnat voisivat myydä hyvinvointialueille tukipalveluja vuoden 2023 loppuun saakka, jos kunta on tuottanut kyseisiä palveluja sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen käyttöön ennen vuotta 2023 ja myynti alittaa EU-kynnysarvot. Samoin edellytyksin hyvinvointialue voisi myydä palveluja kunnalle, jos sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä on tuottanut niitä kunnalle ennen vuotta 2023. Ostoja ei tarvitsisi kilpailuttaa, mutta myynti tulisi hinnoitella markkinaehtoisesti sekä eriyttää kirjanpidossa. Esityksessä on huolehdittu myös henkilöstön asemasta. Esityksen mukaan henkilöstön siirto sopimuksen päätyttyä katsottaisiin liikkeenluovutukseksi.

Tukipalveluiden myyntiä ja ostoa koskevaa siirtymäaikaan ovat ehdottaneet monet alueet. Huolena on ollut varsinkin pienten kuntien sosiaalihuollon ja opetustoimen ruoka-huoltopalvelut, jotka on usein keskitetty yhteen yhteiskeittiöön. Ehdotus turvaa alueille lisäämään pohtia ja toteuttaa hallittuja rakenteellisia ratkaisuja. Myynti rajautuisi kuitenkin lähinnä pienempiin myynteihin, koska säännöksen alaiset ostot on jouduttu rajaamaan EU-hankintadirektiivin perusteella EU-kynnysarvon alittaviin myynteihin, jotka tänä vuonna ovat 215 000 euroa.

Hyvinvointialueiden tiedonsaantioikeutta ehdotetaan muutettavaksi siten, että hyvinvointialueilla olisi oikeus saada sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietoja silloin kun tiedot olisivat välttämättömiä hoidon ja palveluiden jatkuvuuden sekä hoitoa ja palvelua koskeviin sopimuksiin liittyvien velvoitteiden täyttämiseksi. Säännös on tarpeen, jotta hoidon, palveluiden ja maksuliikenteen jatkuvuus voidaan turvata heti järjestämisvastuun siirtyessä.

Esityksessä ehdotetaan tarkennettavaksi myös joitain muita säännöksiä: Ehdotukset koskevat ympäristöterveydenhuollon tehtävien järjestämisvastuun sopimuksenvaraista siirtoa, sosiaali- ja terveydenhuollon koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan strategista suunnittelua, asiakirjojen siirtoa, valtionavustuksien takaisinerintää, neuvottelukuntien toimikautta ja ensihoitokeskuksien lääkärihelikopteritoimintaa koskevia velvoitteita. Lisäksi ehdotetaan tarkennettavaksi, että hyvinvointialueiden tehtävämuutokset huomioidaan valtion rahoituksessa nettomenoperusteisesti.

Lakien on määrä tulla voimaan siten, että osa muutoksista tulee voimaan mahdollisimman pian lain vahvistamisen jälkeen ja osa muutoksista tulisi voimaan vuoden 2023 alusta lukien.

Arvoisa puhemies! Sote-uudistus on historiamme isoin hallinnollinen uudistus, jossa myös yksityiskohtien määrä on valtava. Pääministeri Marinin hallitus haluaa tälläkin hallituksen esityksellä tukea alueita uudistuksen toimeenpanossa. Se onnistuu vain kuuntelemalla tarkasti alueiden huomioita ja vastaamalla alueiden esittämiin sääntelytarpeisiin. Niitä on muitakin kuin vain tässä esityksessä olevat, ja tuomme ne piakkoin eduskunnan käsiteltäväksi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset. — Edustaja Heinonen.

14.23 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvä ministeri ja hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Ministeri Lindén onnitteli niitä kansanedustajia, jotka on valittu aluehallintoihin, ja varmasti onnittelut voi suunnata myös kaikille muillekin

Pöytäkirja PTK 9/2022 vp

aluevaltuustoihin valituille mutta myös osanotot, kerran tämä urakka tulee olemaan kyllä massiivisen suuri ja näitä ongelmia on valtavasti.

En usko, että tämä esitys, jossa nyt pääministeri Sanna Marinin hallitus lähtee tekemään ensimmäisiä korjauksia, jää viimeiseksi, ja niin ministeri tuossa toikin. Tämä kertoo siitä, miten luvattoman huonosti tämä uudistus valmisteltiin ja miten kiireellä tämä eduskuntaan tuotiin.

Nämä ensimmäiset korjaukset ovat itse asiassa aika teknisiä. Tavoitteena on siis tarkentaa sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistusta koskevaa lainsäädäntöä siltä osin kuin uudistuksen toimeenpanossa on havaittu täsmentämistarpeita. Näitähän me toimme eduskunnassa ja asiantuntijat toivat esille jo ennen tämän lainsäädännön hyväksymistäkin.

Tässä puhutaan erilaisista teknisluontoisista korjauksista: tiedonsaantioikeuksista hyvinvointialueille, kuntien hyvinvointialueille tuottamien tukipalveluiden osuudesta, tästä kouluruoka-, sote-ruokakysymyksestä — hyvä, että niihin nyt lopulta vastataan.

Tässä myös ehdotetaan täsmennettäväksi sosiaali- ja terveydenhuollon koulutus-, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa koskevaa sääntelyä ja uudistukseen liittyvien asiakirjojen siirtoa koskevia säännöksiä ja muuta vastaavaa.

Hyvinvointialueiden rahoituksesta annettua lakia ehdotetaan myös muutettavaksi mutta vain siltä osin kuin hyvinvointialueiden tehtävämuutokset huomioidaan valtion rahoituksessa nettomenoperusteisesti.

Nostan esille sote-konsultin ja keskustan entisen puoluesihteerin Jarmo Korhosen esille nostamia huolia. Korhonen tyrmäsi Ilta-Sanomien haastattelussa viime joulukuussa pääministeri Sanna Marinin hallituksen sote-esityksen. Jarmo Korhonen on varmasti yksi maamme syvimälle näihin eri sote-uudistuksiin perehtyneistä asiantuntijoista. Hän oli käynyt läpi aiemmat esitykset mutta myös tämän. Hän toi tässä Ilta-Sanomien uutisessa esille — vähän toisella lailla kuin ministeri Lindén äsken tätä esitystä ja muutosta kehui — eli Jarmo Korhonen totesi: ”Tämä on karmein aluekehityksen uudistus, mikä Suomessa on ikinä tehty. Kepu ajoi soten läpi mutta veti tapin pois omilta maaseutualueiltaan. Demarit hylkäsivät Tampereen.” Korhosen mielestä maalaiskuntien ohella myös useat kaupungit häviävät, ja hän kävi näitä eri kaupunkeja läpi. Ehkä kaikista räikeimpänä oli pääministeri Sanna Marinin oma kotikaupunki Tampere, jonka valtionosuudet ovat nyt reilut 1 500 euroa ja vuonna 27 enää 63 euroa. Opetusministeri Li Anderssonin ja tästä uudistuksesta nyt vastaavan ministeri Lindénin kotikaupunki Turku saa nykyisin 1 600 euroa valtionosuuksia henkilöä kohti — vuonna 2027 Turku saa valtionosuuksia enää arviolta 115 euroa. Rovaniemi, Kemi, monet muut ovat samanlaisia. Tampereen pormestari Anna-Kaisa Ikonen totesi tämän hyvin sumuisaksi. ”Kyllä tulevaisuus jonkin verran huolettaa. Uudistusta on tehty aika pitkälti sote edellä. Nyt on tosi tärkeä puhua siitä, miten kaupungit selviävät jäljelle jäävistä tehtävistä. Koulutuksen kenttä tulee olemaan tosi keskeinen asia. Suhtaudun laskelmiin vielä arvioina, ne tulevat päivittymään”, totesi pormestari Ikonen.

Marraskuussa Jarmo Korhonen puhui Ylelle ja kävi läpi silloin esimerkiksi pohjalaisia hyvinvointialueita ja toi esille aika karuja lukuja, miten siellä rahat tulevat riittämään. Rahoitusvaje voi sote-asiantuntija Korhosen mukaan tarkoittaa heti esimerkiksi Etelä-Pohjanmaalla 2–3 sote-keskuksen alasajoa ja jopa keskussairaalan toimintojen vähentämistä. ”Kun rahaa puuttuu ja samanaikaisesti Etelä-Pohjanmaan lainanottovaltuus on katossa, Alavuden ja muiden välttämättömät sote-investoinnit uhkaavat jäädä toteutumatta, kun sii-

Pöytäkirja PTK 9/2022 vp

hen ei enää saa valtiolta lupaa”, totesi Korhonen. ”Kun raha ei riitä, peruspalvelut ja erikoissairaanhoidon joutuvat vastakkain”, hän toi esille näitä ongelmia.

Ja nämä ongelmathan eivät ole pelkästään sote-alueilla tai hyvinvointialueilla, vaan nämä näkyvät kunnissa. Korhonen totesi, että lähivuosina, arvon keskustalaiset, nähdään kuntien yhdistymisiä ja sen jälkeen myös hyvinvointialueiden määrä tulee vähenemään näiden rahoituspohjan ongelmien takia.

Minulla on tässä valtiovarainministeriön muistio viime toukokuulta, 19.5.2021, budjetiosasto, kunta- ja aluehallinto-osasto — osastopäällikkö, budjettipäällikkö Sami Yläoutinen ja osastopäällikkö, ylijohtaja Jani Pitkäniemi ovat tämän meille valiokuntaan silloin toimittaneet — ja tietysti aika erikoinen asia on sekin, että tässä muistiossa kerrotaan, että VOS-laskuvirheen takia on jäänyt uupumaan 300 miljoonaa euroa. Tällaisia laskuvirheitä on tässä rahoituspohjassa, ja tämä todetaan tässä muistiossa aivan yksioikoisen selvästi.

Arvoisa puhemies! Kun tänään auki on näitä rahoituskysymyksiä, niin kysyisin ministeri Lindéniltä arviota, riittävätkö rahoitukseen nämä pienet korjaukset, tekniset korjaukset, joita tässä teidän esityksessänne on. Ja yhdyttekö näihin sote-asiantuntija Korhosen huoliin, että tämä rahoituspohja ei tule riittämään, mitä olette hallituksesta tähän uudistukseen nyt osoittaneet?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Kyllönen.

14.30 Merja Kyllönen vas: Arvoisa puhemies! Jälleen kerran saimme kuulla kokoomuksen korkean veisun. Minä uskoisin, että nykyhallituksella on rohkeutta katsoa tulevaisuuteen eikä veisata niitä menneisyyden virsiä, [Timo Heinonen: Ei kun nämä oli tulevaisuuden kaikki!] joita kokoomus on veisannut jo 15 vuotta, mitä tätä koko sote-uudistusta on yritetty tehdä siinä, kun olette olleet hallituksissa mukana. Nyt ette olleet, ja sote-uudistus on totta ja se tehtiin. [Timo Heinonen: Ei ne ollut menneisyyttä, ne oli tulevaisuutta!]

Kun puhutaan siitä todellisuudesta, missä suomalainen kansa elää, niin meidän painopiste sosiaali- ja terveyspalveluissa on liikaa erikoissairaanhoidossa ja liian vähän peruspalveluissa, perustoiminnoissa, ja nimenomaan siellä, missä ihmisten pitäisi saada nopealla tahdilla asioidensa hoito liikkeelle. Sitä työtä ollaan nyt tekemässä, ja olen iloinen, että sosiaali- ja terveysministeriö on tuonut myöskin päivitys- ja korjausohjelmaa sitä mukaa, kun tämän valtavan, aikamme suurimman uudistuksen muutostarpeet esille nousevat. On ihan selvää, että tällaisen kokonaisuudistuksen kaikkia asioita ei ole voitu lainsäädännössä tehdä niin tarkasti tai niin valmiiksi, etteikö muutostarpeita matkan varrella tulisi.

On iso kysymys, miten me kykenemme saamaan samalla rahalla huomattavan paljon enemmän vaikuttavuutta kuin mitä me tänä päivänä kykenemme meidän palvelujärjestelmästämme saamaan. Se ei tarkoita sitä, että ihmisten selkänahasta, työntekijöiden selkänahasta, otettaisiin enemmän, vaan se tarkoittaa sitä, että me kehitämme meidän prosesseja, me kehitämme meidän johtamisjärjestelmää, me kehitämme niitä asioita, millä tavalla palveluita tarjotaan, miten niitä tuotetaan ja miten niitä myöskin kehitetään ja edistetään vastaamaan tätä päivää. Meillä on valtavan isoja haasteita varsinkin mielenterveyspuolella, ihmisten työkykyisyyden ylläpitämisessä. Lasten ja nuorten tulevaisuus näyttää varsinkin nyt korona-ajan jälkeen erittäin haastavalta. Mielenterveyden ongelmat ovat meidän yhteinen ponnistus ja sellainen vaikea paikka, ja väitän, että yhtään sellaista kulmakuntaa ei tästä maasta löydy, missä ei olisi tarpeen tehdä toimia, joilla niin lasten ja nuorten kuin työ-

Pöytäkirja PTK 9/2022 vp

ikäistenkin mielenterveyteen, puhumattakaan sitten ikäihmisistä, pystytään satsaamaan eri tavalla ja nimenomaan ennaltaehkäisevästä näkökulmasta.

Tässä yhteydessä haluan puhua myöskin siitä asiasta, että meillä ovat aika usein vastakkain palvelut ja seinät. Uudistus mahdollistaa meille myöskin uudenlaisia tapoja tuottaa palveluita. Entäs jos rakkaus hyppääkin rattaille ja sitä palvelua pystytään tarjoamaan paljon monipuolisemmin ja lähtökohtaisesti eri tavalla kuin aiemmin on tehty, niin että se palvelu tulee ihmisten lähelle ja sitä palvelua on moninaisesti tarjolla, liikkuvana, mobiilina? Mutta tuntuu olevan suomalaisessa järjestelmässä aikamoisen haasteen takana muuttaa sitä ajattelua. Saan itse palautetta koko ajan esimerkiksi ensihoidon toimijoilta ja palo- ja pelastustoimen toimijoilta, että heillä olisi valmiutta kehittää toimia, tehdä asioita eri tavalla ja myöskin hyödyntää sitä olemassa olevaa liikkuvaa resurssia. Mutta onko meillä päätöksentekijöinä alueellisesti, paikallisesti ja myöskin valtakunnallisesti kykyä ja osaamista mahdollistaa tämä tapahtuvaksi?

Ehkä tästä kokonaisuudesta, mikä nyt tänä päivänä on laajemmin pöydällä — näiden tukipalveluiden siirto ja yhtiöittämisen aikataulu, mikä liittyy erityisesti näihin ruoka- ja siivouspalveluihin — sen verran olen huolissani, että kun kynnsarvo on sen 215 000 euroa, niin meillä on aika monella alueella ne kokonaisuudet jo kaikkienensa koottu sen verran isoiksi kokonaisuuksiksi, että ne ylittävät tämän kynnsarvon eivätkä pysty sitä vuoden siirtymäaikaa sitten hyödyntämään. Mutta se yhtiöittäminen kokonaisuudessaan ottaa aikansa, ja sen takia toivoisinkin, että ministeriössä olisi rohkeutta yhdessä valtioneuvoston kokonaisarviointin pohjalta ottaa yhteyttä komissioon ja käydä keskustelua siitä lähtökohdasta, että myöskin näillä kynnsarvon ylittävillä alueilla pystyttäisiin harkinnan pohjalta käyttämään riittävä aika näihin yhtiöittämisprosesseihin, eikä syntyisi tilanteita, jotka olisivat mahdottomia osalle alueista. Uskon, että komissiosta löytyy ymmärrystä, koska ei ole tarkoitus tietoisesti rikkoa EU-pelissäntöjä tai estää näitten kynnsarvojen toteutuminen meillä kansallisesti. Olennaista olisi se, että me pystytään järkevällä tavalla huoltamaan ja huolehtimaan myös näiden tukipalveluiden siirrosta niissäkin maakunnissa, missä jo tänä päivänä laajemmat kokonaisuudet vastaavat näistä palveluista. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Berg.

14.36 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Haluan itsekkin onnitella kaikkia tuoreita aluevaltuutettuja, ja siinä edustaja Heinonen oli ihan oikeassa, että nyt alkaa kova työ. Olen itse käyttänyt sellaista vertauskuvaa, että nyt kun onneksi ja vihdoinkin saatiin sote-uudistus valmiiksi, niin saimme niin sanotusti kirjahyllyn pystyyn, ja nyt näillä tuoreilla aluevaltuutetuilla on iso rooli siinä, että he lähtevät laittamaan niitä kirjoja sinne hyllyyn, mikä on oman näkemykseni mukaan se kaikista tärkein asia tässä substanssin rakentamisessa uuden edessä.

Mitä tulee tähän esitykseen, niin kuten tuossa tuli esille muutamissa puheenvuoroissa, kyseessä on hyvinkin teknisluonteinen esitys, mutta näen silti hyvin tärkeinä nämä esitykset.

Esimerkiksi juuri tämä kuntien ja hyvinvointialueiden tukipalvelujen myyntiä ja ostoa koskevan siirtymäajan siirtäminen sinne vuoden 23 loppuun on erittäin tärkeää. Tämä on todella sellainen asia, josta paljon yhteydenottoja on kunnista tullut tuolta viime syksystä lähtien, ja siitä syystä näen todella tärkeänä, että ministeriö ja hallitus tähän nyt puuttuivat ja annetaan siirtymäaikaa vuoden 23 loppuun. Niin kuin edustaja Kyllönen tuossa hyvin toi

Pöytäkirja PTK 9/2022 vp

esille, nämä yhdistämiset ottavat oman aikansa, ja siitä syystä tämä siirtymäaika on erityisen tärkeä ja helpottaa varmasti muutoksen tekoa siellä tulevilla hyvinvointialueilla.

Kuten ministerikin nosti esille, varsinkin näitten ruokapalveluiden osalta on hyvinkin paljon ollut yhteistyötä kuntien ja nykyisten kuntayhtymien välillä, ja tästä syystä on hyvin tärkeätä, että jatkossa hyvinvointialueillakin tämä ruokapalvelujen tuottaminen kuntien toimesta tai yhdessä pystytään toteuttamaan. Siinä mielessä tämä on hyvin tärkeä asia.

Kuitenkin itse olen ymmärtänyt, että tällä hetkellä kuntien ja kuntayhtymien yhteisöistä on jo aika paljon, ja siitä syystä tämä ei ole tietenkään kaikkien alueiden ongelma. Näemmä nämä yhtiöt, jotka ovat jo tällä hetkellä kuntien ja kuntayhtymien yhteisömuutoksessa, voivat siellä hyvinvointialueilla jatkaa kuten ovat tähänkin mennessä toimineet, mikä helpottaa tietenkin varmaan tätä kokonaisuutta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Rantanen, Piritta.

14.38 Piritta Rantanen sd: Arvoisa puhemies! Sote-lain muuttaminen ja tukipalveluiden siirtymisen siirtymäaika ovat aiheuttaneet kunnissa kyllä todella paljon haasteita ja hieman epätietoisuuttakin. On ollut aikataulullisesti haasteita toteuttaa tämä järkevästi, ja sen vuoksi onkin erittäin hyvä asia, että tämä siirtymäaika tähän on nyt tulossa, ja on erittäin hyvä, että alueita ja kuntia on tässä kuunneltu. Tämä antaa myös aikaa hyvinvointialueille pohtia sitä kaikista järkevintä ratkaisua ja tuottaa nämä palvelut pitkällä aikavälillä kaikista järkevimmin.

Sote-henkilöstön saatavuuden ongelmista on puhuttu, mutta tällä on vaikutusta myös siihen, että meillä on ollut merkittäviä haasteita ruokapalvelutyöntekijöiden, puhtaushuoltoyöntekijöiden ja välinehuollon työntekijöiden saatavuudessa, ja uskon, että sillä on merkitystä myös sille, että sillä puolella työntekijät voivat hieman huokaista helpotuksesta, että heidänkin asemansa tässä kokonaisuudessa katsotaan varmasti kaikkein järkevimmin toteutettavaksi. Toivotaan, että tämä nyt myönnettävä siirtymä auttaa siis parhaan mahdollisen ja pitkäaikaisen mallin järjestämisessä näillä hyvinvointialueilla.

Edustaja Heinonen täältä harmillisesti jo kerkesi poistua mutta otti vähän kantaa sote-uudistuksen teknisluonteisiin muutoksiin. Ehkä voisi todeta niin, että ideologiahan ei ole tässä muuttumassa, vaan nyt tehdään nimenomaan tarpeelliset muutokset, ja tässä sote-uudistuksessa on selvää, että tämä tarve on ollut.

Edustaja Berg oli tätä sote-uudistusta kuvaillut kirjahyllyn pystyttämisenä. Itse olen käyttänyt tästä kielikuvaa, että sipulin kuoret on nyt saatu tehtyä, ja jotenkin tuntuu, että kokoomuksella vielä kirvelee ruveta tekemään sisuksia. Mutta toivotaan, että kokoomuskin saa rivinsä suoriksi. Itselleni jäi sellainen kuva, että puheenjohtaja Orpo kuitenkin oli alun perin vaalien aikaan hyvinkin sillä näkökulmalla, että myös kokoomuksen edustajat haluavat tätä uudistusta viedä aidosti eteenpäin. Toivotaan, että se rupeaa näkymään siellä alueillakin.

Oikeastaan kysymyksenä ehkä sitten vielä tästä edustaja Kyllösenkin mainitsemasta asiasta, että EU-lainsäädäntö saattaa joissakin tapauksissa tulla eteen tämän siirtymäajan puitteissa: onko mitään käsitystä siitä, kuinka montaa aluetta EU-lainsäädännön siirtymä voisi estää? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

Pöytäkirja PTK 9/2022 vp

14.41 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Minäkin kiitän onnitteluista, sikäli mikäli ministeri halusi onnitella kansanedustajia, jotka ovat tulleet valituiksi tuonne aluevaltuustoon, mutta samalla tietysti oli muitakin, jotka sinne tulivat, kuten edustaja Heinonen aivan oikein sanoi. Voinemmehan me ottaa tämän osanotonkin tässä yhteydessä siitä, kuten edustaja Heinonen sanoi, että hanke on iso. Ongelmia on aivan varmasti vastassa, ja ministeri totesi omassa puheenvuorossaan, että tämä on Suomen historian suurin yksittäinen hallintouudistus. Oudolta tuntuisikin, että tässä ei olisi pieniä viilausongelmia, kun tätä pannaan täytäntöön. Siinä suhteessa se on täysin selkeää.

Minä vähän ihmettelin kyllä edustaja Heinosen jeremiadia, jollei siinä nyt ollut taustalla puhdas ideologia, johon tässä myöskin viitattiin, eli että kokoomuksen kuuluu arvostella, kun sitä teidän uudistustanne viedään muilla ehdoilla kuin mitä kokoomus halusi — markkinaehtoistaa tämän koko sote-järjestelmän. Nyt kun tehdään se muilla ehdoilla, niin ihmettelin tätä jeremiadia: Miksi täytyy korostaa vaikeuksia ja ongelmia, kun me kerran tiedämme, että niitä väkisin on? Miksei rohkaista sitä, että ratkaistaan nämä ongelmat ja ratkaistaan ne nimenomaan yhdessä? Sitä hallitus tässä juuri tekee nyt näillä pienillä muutoksilla, jotka tällä kertaa meille tulevat, ja aivan varmasti tulee jatkossa vielä lisää.

Minusta on hieno asia, että tässä uudistuksessa halutaan varmistaa henkilöstön asema silloin, kun muutoksia tässä tehdään. Myöskin on tärkeätä huomioida se, että kun ruvetaan vertailemaan yksittäisiä kaupunkeja ja yksittäisiä kuntia, yksittäisiä alueita, niin aina kun tehdään uudistuksia — eikö niin, ministeri, eikö niin — jotkut saattavat hyötyä, [Puhujan puhelin soi] toiset siinä sitten häviävätkin, ja siinä suhteessahan tämä on aina tämmöistä pientä balanssia. Kokonaisuus kuitenkin voittaa, ja sitähan tässä yhdessä haetaan.

Te olette itse tuonut esille sen, että tämä uudistus tarjoaa myöskin mahdollisuuksia laadullisiin parannuksiin. Itse nostaisin yhden teeman, joka on ikäihmisten puolella oleva laadullinen muutos. Se olisi se, että me saisimme säännönmukaiset terveystarkastukset, niin sanotun seniorineuvolajärjestelmän, jossa on se ajatus, minkä täällä muun muassa edustaja Kyllönen toi omassa puheenvuorossaan esille, että sittenkin kaikkein tehokkainta terveydenhuoltoa on ennaltaehkäisevyys. Kaikki toimet, joilla me voimme ennalta ehkäistä, ovat säästötoimia. Se on myöskin laadullisesti ihmisille parempaa elämää. Eli tässä suhteessa on sekä — että: sekä taloudellinen hyöty että inhimillinen hyöty.

Toinen uudistus, joka on laadullinen ja josta te olette puhunut moneen kertaan ministerinäkin ja aikaisemmin erityisesti, on tämä omalääkärijärjestelmä, että otettaisiin maailmalta mallia. Tämä sote-uudistus tarjoaisi nyt ehkä tämmöisiin laadullisiin parannuksiin myöskin tilaa.

Viimeinen huomio liittyy näihin tukipalveluihin, joita tässä tuotiin esille, ja näihin kynnysrajoihin, jotka tässä ovat olemassa. Viittasitte pienempiin kuntiin. Jäin itse pohtimaan sitä, kun tulen suuremmasta kunnasta, ja suuremmista kunnista, niin miten nämä vastaavat asiat pystytään sitten suorittamaan suuremmissa kunnissa muuten kuin näiden kuntayhtymien kautta, mihin tässä nyt viitattiinkin. Miten se otetaan huomioon tässä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Muistutan edustajia vanhasta käytännöstä, että jos puhelin salissa pirisee, niin silloin kaikki paikallaolijat ovat oikeutetut kahveihin tuolla. [Kimmo Kiljunen: Minä tarjoan konjakin kera! — Naurua] — Hienoa, tätä odotinkin. — Ja edustaja Kiviranta.

Pöytäkirja PTK 9/2022 vp

14.45 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Tämä uudistus on hyvin valmisteltu, mutta olisi todella ihme, jos siinä ei havaittaisi pieniä täydentämistarpeita, ja nyt niitä on jo ilmennyt väliaikaisten valmistelutoimielinten työssä ja varmaan ilmenee sitten, kun me aluevaltuutetuiksi valitut ryhdymme työhön ja voimme tehdä lisää näitä käytännön havain- toja.

On hyvä, että näihin on tartuttu nyt näin ripeästi, tehdään tarpeelliset muutokset ja tar- kennukset. Erityisen tärkeää on, että luodaan hyvät edellytykset kuntien ja hyvinvointi- alueiden yhteisille tukipalveluyhtiöille, jotka voisivat sitten järjestää ilmeisen järkevällä tavalla esimerkiksi ruoka- ja siivouspalveluja.

Ilmeisesti tässä odotetaan hyvinvointialueille myös muhkeita perintöjä ja lahjoja, kun kuntia ja maakuntia koskeva perintö- ja lahjaverovapaus ulotetaan koskemaan myös hy- vinvointialueita. Tämä on tietenkin luonteva ratkaisu, koska hyvinvointialueilla on juridi- sesti verrannollinen asema muihin hallinnollisiin organisaatioihin, kuten kuntiin ja maa- kuntiin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja vielä edustaja Ovaska ja sen jälkeen mi- nisteri Lindén.

14.46 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa herra puhemies! Toki myös minunkin puolestani on- nittelut kaikille valituille vaativaan tehtävään. Itse edustan kantaa, että ihmisten ei kannat- taisi tai pitäisi olla kolmella eri tasolla päättämässä asioista, mutta se on eri keskustelun paikka.

Täällä nousi puheenvuoroissa esiin Tampere. Se on rakas kotikaupunkini, ja haluan myös muistuttaa siitä, että kyllähän sotien mukana lähtee myös toisaalta se miljardi meno- jakin. Sote-kustannuksia tällä hetkellä on ollut kuitenkin hyvin vaikea ennakoida, ja kau- punki ei pysty niitä mitenkään helposti hillitsemään. En tiedä, pystyykö siihen hyvinvoin- tialuekaan, mutta toivottavasti se nyt on kuitenkin vähän hallitumpaa ja koordinoitumpaa kuin kaikissa vajaan 300:ssa eri kunnassa. Näitä sopimuksiahan siirtyy nyt paljon hyvin- vointialueille — meilläkin Tampereella lähestulkoon tuhat erilaista sopimusta — ja niistä tietysti yksi merkittävä osa on ict-sopimukset jo aikaisemmin, mihin hallitus, kiitos siitä, on reagoinut ja myöskin tullut vastaan ja lisännyt nyt rahoitusta tältä osin.

Mutta niin kuin tässä keskustelussa on käynyt ilmi, kyllä nämä tukipalvelut ovat kiinteä osa hyvinvointialueiden toimintaa. Ja tietysti vielä ministeriltä tiedustelin, millä tavalla nyt ministeriössä seurataan tätä suurta muutosta ja kerätään tietoa hyvinvointialueilta. Nyt- hän kunnat tekevät omia raportointejaan hyvinvointialueille näistä kaikista velvollisuuk- sista ja sopimuksista ja henkilöstöstä ja kiinteistöistä, niin miten nyt sitten ministeriö tässä prosessin varrella vielä tämän vuoden aikana katsoo, että siellä ei mitään pahempia lapsuk- sia sitten tapahtuisi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Lindén, 3 minuuttia.

14.48 Perhe- ja peruspalveluministeri Aki Lindén: Arvoisa herra puhemies! Kiitän kaikkia edustajia erinomaisista evästyksistä tähän asiaan. Otan tässä nyt oikeastaan taka- perin siitä järjestyksestä, jossa esititte puheenvuoroja.

Aloitan heti edustaja Ovaskan puheenvuorosta. Minulla oli juuri eilen työpalaveri, ai- van erinomainen työpalaveri, STM:n ohjausyksikön johtajan, tamperelaistaustaisen Kari

Pöytäkirja PTK 9/2022 vp

Hakarin kanssa, ja vakuutuin kyllä siitä, kuinka tiiviisti, säännöllisesti ja laaja-alaisesti STM seuraa hyvinvointialueiden valmistelutyötä. Näytti siltä, että se oli kyllä vahvoissa käsissä — kuitenkin muistaen, että itsehallinto on näillä alueilla, eli ihan mihinkään yksityiskohtiin ei STM tule mitään määräyksiä antamaan mutta auttaa ja tukee kaikin tavoin.

Edustaja Kiljusen puheenvuorossa tuli sisällöllisiä kysymyksiä. Niistä nyt lähinnä vain sen verran, että oma näkemykseni on, että niitä pystytään paremmin toteuttamaan juuri näillä laajoilla alueilla kuin lukuisissa erilaisissa kunnissa.

Sitten täällä nousi oikeastaan yhteisenä kysymyksenä eniten esille kysymys siitä, mitenäs nyt sitten nämä suurimmat yhtiöt, joissa myynnit kunnasta hyvinvointialueelle tai hyvinvointialueelta kunnalle ylittävät EU:n kynnysarvon. Tämä on kieltämättä haaste. Tässä on varmasti ollut takana se ajatus, että suuremmat yhtiöt joudutaan sitten käytännössä pilkkomaan tai niiden rakennetta joudutaan muuttamaan mutta niiden volyymit jäävät sen jälkeenkin niin suuriksi, että ne pärjäävät tässä. Sen takia erityisesti pienet yhtiöt, joilla sitten alittuu tämä kynnysarvo, joka on hämmästyttävän matala, niin kuin tiedämme... Minusta edustaja Kyllönen kiinnitti kyllä vakavaa huomiota juuri siihen, että tässä varmasti syntyy tilanteita, joissa ainakin kalkkiviivoille joudutaan, elleivät uhkaa sitten aikarajat ylittyä, ja yhteys EU:hun pitää olla. Tuo oli minusta hyvä, tärkeä evästys tietäen edustaja Kyllösen osaamisen tälläkin alueella.

Sitten vielä laajemmin: Ihan ensimmäisessä puheenvuorossa edustaja Heinonen nosti yleisesti ottaen esille rahoituskysymyksen. Tässähän, niin kuin kaikki tiedämme, oikeasti se raha, mikä kunnilla ja kuntayhtymillä nyt on, ei sillä tavalla muutu, vaan vuonna 23 se jakaantuu kahteen osaan. Siinä jakotilanteessa syntyy varmasti jollakin alueella tyytymättömyyttä siihen suuntaan, onko hyvinvointialueen saama rahoitus koettu riittäväksi tarpeeseen nähden, ja sitten toisaalta taas syntyy tilanteita, joissa kunnissa koetaan samalla tavalla. Kuitenkin se siirtymävaihehan pystytään tässä täysin hallitsemaan. Suurempi kysymys on sitten kokonaisrahoituksen riittävyys siitä vuosiksi eteenpäin. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arvonlisäverolain väliaikaisesta muuttamisesta Hallituksen esitys HE 8/2022 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Tässäkin lähetekeskusteluun varataan enintään se 30 minuuttia ja asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskusteluun, edustaja Kiviranta.

Keskustelu

14.51 **Esko Kiviranta kesk:** Arvoisa puhemies! On tärkeää, että covid-19-pandemian torjunnassa tarvittavat tavarat ovat myös jatkossa vapautettuja arvonlisäverosta. Tämä kos-

Pöytäkirja PTK 9/2022 vp

kee siis tartunnan estämiseen, testaamiseen ja hoitoon välittömästi liittyviä tavaroita. Laki tulisi voimaan takautuvasti kattaen myös tämän vuoden tammikuun ja olisi voimassa ke- säkuun loppuun.

Kyseessä on siis aiempaa, vuosina 2020 ja 2021 käytössä ollutta järjestelyä vastaava järjestely. On hyvä, että asia nyt hoidetaan kuntoon myös tämän vuoden ensimmäisen puoliskon osalta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Heinonen.

14.52 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Tämä on ihan hyvä ja tervetullut laki, jälleen yksi niistä, joita käsittelemme uudestaan, kun tarve tälle jatkoajalle on. Tässähän todetaan, että muutoksen vaikutukset julkiseen talouteen riippuvat siitä, kuinka paljon covid-19-epidemian torjuntaan tarvittavia tavaroita hankitaan ja kuinka kauan epidemia kestää. Tietysti se on ehkä näinkin, mutta toisaalta näitähän ei tässä laajuudessa tietysti tarvittaisi eikä hankittaisi ilman tätä koronaa.

Jos oikein olen ymmärtänyt — meillä ei ministeri ole paikalla nyt täällä salissa — niin tämä koskee siis vain julkisten terveyden- ja sairaanhoitopalvelujen ja sosiaalihuollon palvelujen tuottajia ja tämä ei kohdistu, ymmärtääkseni, yksityiselle puolelle. Jos olen oikein ymmärtänyt, niin toivoisin, että valiokunta vielä arvioisi myös sitä, että tämä kohdennettaisiin kaikille sote-sektorilla toimiville.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi nimikirjalain 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 7/2022 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi perusopetuslain, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, lukiolain ja tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 127/2021 vp

Lakialoite LA 27/2020 vp, 6/2021 vp

Toimenpidealoite TPA 9, 10/2019 vp, 110, 117/2020 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 1/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 1/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskusteluun, edustaja Koponen.

Pöytäkirja PTK 9/2022 vp

Keskustelu

14.54 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä on paljon hyvää. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä suhtautuu kuitenkin valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden näkemysten perusteella epäilevästi siihen, ovatko hallituksen esittämät toimenpiteet riittäviä aivan kaikilta osin.

Esityksessä ehdotetaan muun muassa, että oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan turvallisen opiskelun turvaamiseksi evätä jäljellä olevaksi päiväksi ja sitä seuraavaksi päiväksi. Valiokunta on jopa lieventämässä tätä muotoilua. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä näkee, että opetuksen epäämismahdollisuuden tulee olla pidempi, kuten lakialoitteessa LA 6/2021 esitetään.

Kuluvan työpäivän tai korkeintaan seuraavan päivän opetuksesta poistaminen ei tosiasiassa riitä korjaamaan tilannetta, jossa esimerkiksi toisen oppilaan kouluturvallisuus on uhattuna. Seuraavana työpäivänä esimerkiksi väkivallantekijä ja uhri palaavat samoille opitunneille. Tilanteet on tarpeen voida rauhoittaa voimallisemmin kouluyhteisössä ja käynnistää voimallisemmin myös tekijän oppilashuollon tuki. Asiantuntijalausunnoissa samalla linjalla on myös Suomen Rehtorit, joka esittää viiden työpäivän epäämisoikeutta.

Esityksen mukaan vain monijäseninen ja varsin monialainen toimielin pystyy päättämään opiskeluoikeuden peruuttamisesta ja palauttamisesta, määräaikaisesta erottamisesta, asuntolasta erottamisesta sekä opiskeluoikeuden pidättämisestä. Perussuomalaisten valiokuntaryhmä esittää, että mahdollisesti hyvinkin akuuteissa tilanteissa tällaista byrokratiaa on vältettävä ja rehtorin oikeuksia kasvatettava niin, että perusopetuksen rehtorilla on oikeus enintään kahden viikon määräaikaiseen erottamiseen, mikäli rehtori arvioi, ettei monijäsenistä toimielintä tarvita ja oppilaan huoltaja tähän suostuu. Muilta osin prosessi olisi sama kuin monijäsenisen toimielimen päättäessä asiasta.

Toisella asteella rehtorilla on jo oikeus opiskelijan määräaikaiseen erottamiseen, ja vastaava oikeus tarvitaan myös perusopetukseen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Ovaska on poissa, myös edustaja Mattila on poissa, myös edustaja Kaunisto on poissa, edustaja Kinnunen myöskin poissa. — Edustaja Heinonen on paikalla.

14.57 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Itse en tämän asian käsittelyssä ole sivistysvaliokuntaan kuulumattomana ollut mukana, mutta jaan kyllä entisenä opettajana aika pitkälti nämä edustaja Koposen esille nostamat asiat. Meillä kouluissa etsitään ja kaivataan koko ajan näitä keinoja puuttua tehokkaammin erilaisiin ongelmatilanteisiin, ja sen repertuaarin pitäisi olla laajempi kuin se tällä hetkellä usein on. Monelle lapselle ja nuorelle nämä keinot ovat riittäviä, ja kouluissa pystytään nämä tilanteet ratkomaan. Mutta nämä tämäntyyppiset ratkaisut, joita edustaja Koponen esille nosti, ovat kyllä niitä, joita esimerkiksi kouluista opettajat usein tuovat huolena esille, tai sitten rehtorit, jotka myös tässä asiantuntijalausunnossaan olivat tätä esillä pitäneet.

Eli itse oikeastaan haluan tähän keskusteluun tuoda vain sen kentältä kaikuvan huolen, että kouluilla, opettajilla pitää olla riittävät keinot puuttua näihin tilanteisiin ja riittävät keinot viheltää tietyllä tavalla peli poikki ja taata niin ennen muuta sille koko muulle luokalle ja opettajalle työrauha mutta myös toisaalta tälle kyseiselle lapselle ja nuorelle mahdolli-

Pöytäkirja PTK 9/2022 vp

suus päästä irti siitä tilanteesta ja päästä sitten oppilashuollon ja muiden asiantuntijoiden avun piiriin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt edustaja Kinnunen.

14.58 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kaikki fyysinen ja henkinen väkivalta on tuomittavaa, ja jokainen tapaus on liikaa. Kun itsetunto ja omanarvontunto muuttuvat ja tilalle pesiytyvät pelko ja tilanteiden karttaminen, oppilaan energia ei riitä enää oppimiseen. On vaara pudota kärryiltä. Voimaantuminen tällaisesta vie aikaa. Koulun yhteisöllinen ilmapiiri vähentää kiusaamista. Uudet kaverit, hyvät harrastukset ja turvalliset aikuiset ja yhteisöt auttavat. Tarvitaan selkeitä pelisääntöjä.

Käsittelyssä oleva esitys liittyy koulussa tapahtuvan kiusaamisen, syrjinnän ja väkivallan vastaisen toimenpideohjelman toimeenpanoon. Tavoitteena on ehkäistä kiusaamista, häirintää ja väkivaltaa kouluissa ja oppilaitoksissa sekä turvata turvallinen opiskeluympäristö kaikille. Tavoitteena on myös, että kiusaamiseen ja häirintään voitaisiin puuttua oikea-aikaisesti, vahvistaa oppilaan oikeusasemaa ja turvata kaikille kouluissa ja oppilaitoksissa toimiville turvallinen oppimisympäristö.

Kuten edustaja Heinonen tuossa edellä sanoi, niin on tärkeää huolehtia koko luokan ja yhteisön turvallisuudesta. Jokaisella oppilaalla on oikeus turvalliseen opinpolkuun.

Arvoisa puhemies! Jo viime vuonna astui voimaan asetusmuutos, jonka myötä myös rehtorilla on toimivalta poistaa häiritsevä ja turvallisuutta vaarantava oppilas luokkahuoneesta tai koulun tilasta. Aiemmin oikeus oli vain opettajalla. Lisäksi myös rehtorilla on oikeus määrätä jälki-istunto. Häiritsevään käyttäytymiseen voidaan puuttua oikea-aikaisesti aiempaa laajemmin. Tässä esityksessä voidaan evätä koulussaolo loppupäivän sijasta myös seuraavan päivän ajaksi.

Sivistysvaliokunnassa me keskustelimme tästä ajankohdasta pitkäänkin ja haluamme painottaa sitä, että sen täytyy olla aina poikkeuksellinen, äärimmäinen toimi. Oleellista on se, että myös sellainen opiskelija, jolta on evätty oikeus läsnäoloon, saa tarvitsemansa tuen ja että hänenkin kohdallaan toteutuu lapsen etu.

Arvoisa puhemies! Täällä on ollut useitakin hyviä ehdotuksia, muun muassa edustaja Koposelta, kiusaamisen estämiseen ja ehkäisyyn liittyen, [Puhemies koputtaa] ja näitä kaikkia on tärkeää viedä eteenpäin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Mattila.

15.02 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Palautteet hallituksen esitykselle, jossa ehdotetaan muutettaviksi perusopetuslakia, ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia, lukiolakia ja tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annettavaa lakia niin, että voidaan ehkäistä kiusaamista, häirintää ja väkivaltaa kouluissa ja oppilaitoksissa, ovat hyviä, ja sivistysvaliokunta on huomionut ne lakiesityksen jatkojalostustyössä.

Koulukiusaaminen on ilmiö, johon pitää pystyä puuttumaan monella eri tavalla. On hyvä, että koulukiusaaminen tunnustetaan nykyään vakavaksi asiaksi, johon pitää puuttua ja johon puuttumiseksi pitää olla myös keinoja. Koulukiusaamista on varmasti ollut niin kauan kuin on ollut kouluakin, mutta sen nykyiset ilmenemismuodot ovat niin raakoja, pitkävaikutteisia ja yksinkertaisesti yksilön henkilökohtaista koskemattomuutta ja oikeutta turvalliseen kouluympäristöön loukkaavia, ettei ilmiötä saa vähätellä millään tavalla. Siksi

Pöytäkirja PTK 9/2022 vp

olenkin tyytyväinen, että päivitetään nykyistä lainsäädäntöä, jolla pyritään turvaamaan koulurauha.

Pidän myös hyvänä suuntausta, jossa jo sanan ”koulukiusaaminen” merkitystä kyseenalaistetaan ja pidetään vähättelevänä kuvaamaan toista ihmistä henkisesti tai fyysisesti loukkaavaa toimintatapaa. Kiusaamisen tilalle on ehdotettu sanaa ”kouluväkivalta”. Tämä sanavalinta kuvaa paremmin tilannetta, johon kiusaamisen kohde joutuu ryhmän ulkopuolelle pois sulkemisen, nimittelyn tai käsiksi käymisen myötä. Vaikka teon takana olisivat alaikäiset, lapset ja nuoret, ei itse teko ole yhtään sen lievempi. Päinvastoin: tiedämme lähihistoriasta pysäyttäviä esimerkkejä, miten pitkälle lapset ja nuoret voivat mennä ikätovereihin kohdistuvassa toiminnassaan.

Entisenä yläkoulu- ja lukio-opettajana koen, ettei koulurauhaa turvaava lainsäädäntö ole aina pysynyt ajan hermolla. Vaikka en itsekään näe paluuta 50-luvun kurinpitokeinoihin, joilla saatettiin puuttua oppilaan fyysiseen ja henkiseen koskemattomuuteen ja jotka olivat nyky-ymmärryksen näkökulmasta epäasiallisiakin, on tässä välissä tehty lainsäädäntöä, jossa on vähennetty kouluhenkilökunnan mahdollisuuksia puuttua koulurauhan vaarantavaan käytökseen. Minustakin on tärkeää, että oppilailla on oikeuksia, eikä heitä saa tietenkään kohdella mielivaltaisesti. Meillä lienee yhteinen ymmärrys siitä, että kouluhenkilökunnan tulee pystyä turvaamaan työrauha ja turvallisuus kaikissa olosuhteissa. Tämän pitäisi olla mahdollista myös ennaltaehkäisevillä toimilla. Moni asia on kuitenkin tehty niin byrokraattiseksi, ettei varhainen puuttuminen ja tilanteen nopea käsittely onnistu.

Toinen seikka, jonka haluan ottaa tässä yhteydessä puheeksi, on alatyöinen kielenkäyttö, josta osalliseksi joutuvat koulumaaailman jäsenet. Liian usein törmää vähättelevään ajattelutapaan, että ruma puhe olisi jotenkin luontoisetu ja siihen puuttumiseen ei ole keinoja — nostetaan kädet pystyyn. Mielestäni myös tähän ilmiöön pitäisi pystyä puuttumaan. Missään työpaikassa ei pidä alistua epäasialliseen kielenkäyttöön, jolla yleisesti tarkoitetaan kiroilua ja nimittelyä. Myös se on toimintaa, johon pitäisi pystyä puuttumaan.

Arvoisa puhemies! Koulurauha ja sitä häiritsevät tekijät puhuttavat aiheellisesti yhteiskunnassamme. Täällä eduskunnassakin puheemme kohteena ovat usein pahoinvoivat lapset ja nuoret, vaikka suurin osa lapsista ja nuorista pärjää kivasti. Edelleen suuri osa heistä käyttäytyy asiallisesti, he ovat mukavia luokkatovereita toisilleen ja oppilaita, joita on kiva opettaa. On kuitenkin aiheellista olla huolestunut siitä, että tämä huolta aiheuttavien lasten ja nuorten joukko kasvaa. Heillä on monesta eri syystä kadoksissa käsitys omasta elämänhallinnasta ja siitä, mikä on sopivaa tai epäsopevaa toimintaa.

Käsillä olevassa lakiesityksessä kannetaan huolta lapsista ja nuorista, joilta joudutaan epäämään opetus koulussa määrääjäksi huonon käytöksen vuoksi. On tärkeää, että myös tälle sanktioidulle ajalle huolehditaan opetuksen jatkumisesta kotiololoissa yhteisymmärryksessä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa. Vaikka lapsi tai nuori olisi käyttäytynyt huonosti, on varmistettava hänenkin oikeutensa oppimiseen. Olisi myös tärkeää varmistaa, että hänellä olisi myös henkinen ymmärrys tapahtuneelle ja siitä seuranneille toimille. Pidän myös hyvänä linjanvetoa, että koulumaaailman ulkopuolella annetut sanktiot eivät jatkossa vaaranna koulussa annettujen sanktioiden toteutumista.

Arvoisa puhemies! Tähän loppuun ilmaisen myös huoleni opettajien ja muun kouluhenkilökunnan jaksamisesta. Kasvava ongelmallisesti koulussa käyttäytyvien joukko sekä pandemia-aika ja sen mukanaan tuomat lisärasitteet ovat kuormittaneet opettajia ja muuta henkilökuntaa. Vaikeidenkin oppilasainesten kanssa pystyvät ammattitaitoiset opettajat

Pöytäkirja PTK 9/2022 vp

toimimaan, kunhan heillä on käytössään selkeät ja tarpeeksi jämerät työkalut häiriötilanteiden varalle. Selkeät pelisäännöt luovat turvallisuutta koko kouluyhteisölle.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Hopsu.

15.08 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Ensin kiitokset oikeastaan kaikille salissa oleville ja ryhmille. Tässä on tällä kaudella yhdessä ratkottu sekä koulukiusaamista että kouluväkivaltaa ja siihen puuttumista, ja näen, että tämä pyöreän pöydän työ ja nyt nämä esitykset ja mietintö, jotka ovat olleet käsittelyssä, ovat varsin ansiokkaita.

Koulujen turvallisuus ja lasten ja nuorten hyvinvointi eivät synny valvontakameroilla tai entistä tiukemmilla kurinpitotoimilla, vaikka niitäkin tarvitaan, vaan ennen kaikkea yhteisöllisyydellä, yhdessä sovitulla säännöllä ja yksilöllisellä kohtaamisella. Turvallisuuden tunne syntyy myös vapaudesta olla oma itsensä ilman pelkoa syrjinnästä ja häirinnästä. Nämä ehdotukset selkeyttävät sääntöjä ja kunkin vastuuta. Kiusaamiseen ja väkivaltaan pitää olla nollatoleranssi, ei vain puuttuminen siihen sillä kyseisellä hetkellä, kun kiusaamista tai väkivaltaa tapahtuu, vaan myös seuranta ja yhteyshenkilö, aikuinen, jonka luokse voi mennä kertomaan, jos kiusaaminen toistuu.

Hyvinvoinnin ja työrauhan edistämisen, yksinäisyyden ja kiusaamisen ehkäisemisen sekä mielen hyvinvoinnin tukemisen pitää olla osana kaikkea pedagogista toimintaa, ja henkilöstöllä pitää olla riittävästi aikaa ja osaamista tämän turvaamiseen. Useat kunnat ovat tiukassa taloudellisessa tilanteessa säästäneet koulutuksesta ja kasvattaneet ryhmäkojoja opetuksessa. Tämä kaikki vaikuttaa siihen, että on yhä vaikeampi puuttua ja viedä näitä tilanteiden selvittämisiä maaliin asti. Hyvä työrauha edistää koko kouluyhteisön hyvinvointia, ja toisinpäin nuorten hyvinvointi edistää ja turvaa koulun työrauhaa.

Valiokunta korostaa mietinnössä lapsen edun ensisijaisuuden huomioon ottamista myös lapsen tuentarpeen tunnistamisessa sekä oikean ja oikea-aikaisen tuen antamisessa. Tämä on erityisen tärkeää, sillä oireilevan käytöksen taustalla on moninaisia syitä ja usein puutteellinen tuki sekä riittämätön moniammatillinen yhteistyö. Valiokunnan esittämä huoli koulusta poissa olevaksi määrättyjen oppilaiden saamasta riittävästä tuesta ja huolenpidosta on myös tärkeää huomioida. Kurinpidolliset toimet eivät saa kuitenkaan estää lapsen oikeutta oppimiseen.

Pelkät tiukat kurinpitotoimet eivät poista ongelmia, vaan kiusaamisen vastaisessa työssä keskeistä on myös oppilaitoksen kasvatustehtävä ja riittävä henkilöstöresurssi, jonka myötä saadaan oikea-aikainen tuki. Tunne- ja vuorovaikutustaidoilla on merkittävä rooli niin mielenterveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä kuin myös kiusaamisen torjunnassa, ja näitä tunne- ja vuorovaikutustaitoja täytyy koulussa jatkossa harjoitella entistä enemmän ja saada myös siihen opettajille koulutusta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Koponen.

15.11 Ari Koponen ps: Arvoisa puhemies! On tosiaan helppo yhtyä edustaja Hopsun edellisiin sanoihin. Täytyy nostaa esiin kyllä se, että tällä kaudella tosiaan koulukiusaamisen ja -väkivallan estämiseksi on tehty paljon tekoja, ei vain puheita, eli on saatu aikaan konkreettisia toimia, mitkä varmasti tulevat parantamaan tätä tilannetta, ja on tosiaan tehty yhteistyötä yli hallitus—oppositiorajojen.

Pöytäkirja PTK 9/2022 vp

Koulukiusaamista ja -väkivaltaa ei pidä tosiaan hyväksyä missään muodossa. Ongelma-kohtiin pitää pystyä puuttumaan, ja valtion on hyödynnettävä kaikki keinot kansallisen ongelman ratkaisemiseksi. Tällä esityksellä saadaan keinoja puuttua koulussa sattuviin kiusaamis- ja väkivaltatapauksiin mutta toki ei vielä tarpeeksi, eli työtä jää vielä tehtäväksi, ja jatketaan sitä hyvässä yhteishengessä.

Ja näköjään edustaja Ovaskakin saapui saliin, niin ei tarvitse enää ottaa uusia puheenvuoroja. [Naurua]

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Rantanen.

15.12 Piritta Rantanen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Määrätietoinen koulukiusaamisen ja väkivallan kitkeminen on äärimmäisen tärkeää. Kouluista pitää pystyä tekemään kiusaamisvapaita yhteisöjä, ja koulurauha on jokaisen oppilaan ja opettajan oikeus. Vastuu koulurauhasta ja turvallisesta oppimisesta on koko kouluyhteisöllä mutta myös perheillä asennekasvatuksen myötä. Kouluissa tapahtuva kiusaaminen ja siihen puuttuminen ovat kuitenkin ennen kaikkea koulujen ja oppilaitosten henkilökunnan vastuulla. Puuttumiseen on oltava riittävät työkalut, ja niitä tälläkin lailla halutaan lisätä yhtenä vaihtoehtona. Koulut ja oppilaitokset tarvitsevat tähän kiusaamisen vastaiseen työhön tukea, ohjausta ja palveluita.

Niin kuin täällä jo keskustelussa puhuttiin, on myös tärkeää huomioida, että ei saa unohtaa kiusaajaa ja hänen mahdollista tuentarvettaan. Kotiin jääminen ilman tukea ja apua ei saa olla vaihtoehto koulusta poissulkemiselle. Teoille on yleensä aina jokin syy, ja lapsi tarvitsee niihin apua. Vastuu kiusaajankin huomioimisesta on myös kouluilla niin kuin perheilläkin.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt edustaja Ovaska.

15.13 Jouni Ovaska kesk: Kiitos, arvoisa puhemies! Ja suuri kiitos kollega Koposelle, joka pyytämättä yllättäen jatkoi keskustelua niin, että ehdin vielä tähän mukaan.

Tässä on hallituksen esitys erittäin hyvä, ja täältä ovat valmistuneet myöskin siihen kommentit. Mutta täytyy näihin tunnetaitoihin myöskin kommentoida sen verran, että vaikka me nyt teemme lainsäädännöllisiä toimia, joilla siellä kouluarjessa pystytään puuttumaan näihin tekijöihin ja jopa epäämään opetusta tai niin edelleen — ja ne ovat tietysti keinoja, joita opetushenkilöstö siellä tarvitsee, ja on hienoa, että rehtorilla myöskin sitä oikeutta nyt on — niin kyllä ne tunne- ja vuorovaikutustaidot ovat ne keskeisimmät keinot, joilla pystytään puuttumaan siihen koulun arjen parantamiseen.

Luen tässä, mitä eräs tuttavani, väitöskirjatutkija, joka tunnekasvatusta tutkii, kommentoi: ”Mitä tulevaisuudessa kohtaamme, jos siivoamme väärin käyttäytyvät ihmiset pois keskuudestamme ja luomme muureja ihmisten väliin, katkomme siltoja. Vastausta voi etsiä jo nyt sieltä, missä ääriajattelu on saanut sijaa.” Eli kun mietitään, miten käy, jos vain aina poissuljetaan ja otetaan pois siitä yhteisöstä sen oman käyttäytymisen takia, niin sillä tavalla ei pidä toimia, vaan meidän pitää jo varhaisessa vaiheessa pystyä kouluihin ja luokkiin luomaan sellainen turvallinen tila, jossa jokainen uskaltaa olla oma itsensä ja myöskin puhua niistä omista asioistaan. On ollut mielenkiintoista juuri pienten lasten kohdalla nähdä, että kun sellaiset ehkä syrjäänvetäytyvätkin lapset ovat uskaltaneet puhua omista tunteistaan ja tuntemuksistaan, niin muut oppilaat, silloin kun heitä kohtaavat, ovat olleet yl-

Pöytäkirja PTK 9/2022 vp

lättyneitä siitä, millainen persoona sieltä onkin puhjennut kukkaan. Se luokkatila vain ei ole ollut aiemmin välttämättä turvallinen, että näin olisi voitu toimia.

Somessa on paljon kirjoiteltu myös siitä, että tunnetaidot ovat täysin hömpötystä ja kiusaajat pitäisi heittää pois koulusta. Mielestäni tällaisesta ajattelusta meidän pitäisi päästä eroon. Niin kuin sanoin, keinoja pitää kouluilla olla, mutta päinvastoin meidän pitää pysyä sitä kulttuuria muuttamaan. Ja niin kuin täällä tässä keskustelussa on käynyt ilmi, tämä hallitus on puuttunut koulukiusaamiseen hyvin, mutta toivottavasti myös tulevat hallitukset vielä entistä paremmin puuttuvat siihen, miten tunnetaitojen oppimista ja hallitsemista kouluissa voitaisiin lisätä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kinnunen.

15.16 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tässä on ollut hyvä keskustelu.

Tähän lainsäädäntötyöhön on vaikuttanut myöskin tämä oppivelvollisuuden laajentaminen 18 ikävuoteen. Se on muuttanut tätä tilannetta toisen asteen osalta.

Tähän perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota, nimenomaan oppivelvollisen opiskelijan opiskeluoikeuden peruuttamiseen tai palauttamiseen, määräaikaiseen erottamiseen, asuntolasta erottamiseen tai opiskeluoikeuden pidättämiseen. Siinä todettiin, että koska tämän kurinpitorangeistuksen määrääminen kuuluu oppivelvollisten osalta julkisen vallan käyttönä viranomaisille, niin tarvitaan tällainen monijäseninen toimielin, joka rehtorin esityksestä päättää tästä rangaistuksesta. Tässä ei ole kysymys siitä, että haluaisimme lisätä byrokratiaa, vaan tämä liittyy nyt oppivelvollisiin ja niihin hallintopäätöksiin, joita viranomaiset voivat tehdä.

Valiokunta tunnisti kyllä kiusaamisen monimutkaisena ilmiönä, ja edustaja Ovaska tuossa puhuikin hyvin kulttuurin muuttamisesta yhteisölliseen suuntaan. Pidetään kaikki huolta toisistamme ja koko kouluyhteisöstä, niin että siellä on hyvä työrauha ja selkeät pelisäännöt. Se edistää oppilaiden ja opettajien ja koko kouluyhteisön hyvinvointia.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle elokuvien yhteistuotannosta tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laiksi elokuvien yhteistuotannosta tehdystä eurooppalaisesta yleissopimuksesta

Hallituksen esitys HE 223/2021 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 2/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 223/2021 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 139/2021 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 2/2022 vp

Pöytäkirja PTK 9/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 2/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskusteluun, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Grahn-Laasonen.

Keskustelu

15.19 Sanni Grahn-Laasonen kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Talousvaliokunta on käsitellyt hallituksen esityksen 139/2021 eduskunnalle laiksi eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annettua lakia sekä 16:ta siihen liittyvää lakia. Lakeihin tehtäisiin ne välttämättömät muutokset, jotka aiheutuvat markkinavalvontaa ja tuotteiden vaatimustenmukaisuutta koskevasta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksesta, antamalla kansallista täydentävää sääntelyä soveltamisen tueksi. Asetuksen täytäntöönpano edellyttää, että kansallisessa lainsäädännössä säädetään muun muassa markkinavalvontaviranomaisten toimivaltuuksista sekä talouden toimijoihin kohdistettavista seuraamuksista.

Esitys liittyy markkinavalvontaa ja tuotteiden vaatimustenmukaisuutta koskevaan Euroopan parlamentin ja neuvoston markkinavalvonta-asetukseen 2019/1020, jonka soveltamisen tueksi ja kansallisen markkinavalvontasääntelyn yhdenmukaistamiseksi tarvitaan tosiaan kansallista sääntelyratkaisua. Markkinavalvonta-asetus on soveltamisalaltaan laaja ja horisontaalinen eri tuoteryhmien markkinavalvontaa koskeva säädös, sillä asetuksen soveltamisalaan kuuluu 70 EU:n tuotesäädöstä.

Markkinavalvonta-asetuksesta johtuvat kansalliset säädösmuutostarpeet kohdistuvat laajasti eri tuotesektoreille. Nyt käsiteltävänä oleva esitys sisältää muutoksia työ- ja elinkeinoministeriön vastuulla olevan lainsäädännön lisäksi liikenne- ja viestintäministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön sekä ympäristöministeriön lainsäädäntöön.

Markkinavalvontalain soveltamisalan laajentamisen lisäksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset toimivaltaisista markkinavalvontaviranomaisista ja markkinavalvontaviranomaisen toimivaltuuksista markkinavalvonta-asetuksen soveltamisen tueksi. Talousvaliokunta toteaa, että esityksellä ei ole tarkoitus muuttaa viranomaisten nykyistä työnjakoa.

Markkinavalvontaa koskevien säännösten keskittäminen yhteen lakiin turvaa valiokunnan näkemyksen mukaan markkinavalvonnan laatua ja yhdenmukaisuutta. Kansallinen sääntelyrakenne vastaa myös paremmin EU:n markkinavalvontasääntelyn rakennetta. Talousvaliokunta pitää tätä tehtyä lainsäädäntöratkaisua perusteltuna.

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saamansa selvityksen perusteella talousvaliokunta katsoo, että esitys on tarpeellinen ja tarkoituksenmukainen, ja valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä yksityiskohtaisissa perusteluissa esitetyin teknisin muutoksin. Näin ollen siis talousvaliokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 139/2021 sisältyvät 2.—17. lakiehdotuksen ja että eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos, arvoisa valiokunnan puheenjohtaja.

Pöytäkirja PTK 9/2022 vp

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 139/2021 vp sisältyvien 1.—17. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kirjanpitolain 1 luvun muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 221/2021 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 3/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 3/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Grahn-Laasonen.

Keskustelu

15.23 Sanni Grahn-Laasonen kok (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Talousvaliokunta on käsitellyt hallituksen esityksen 221/2021 eduskunnalle laiksi kirjanpitolain 1 luvun muuttamisesta. Vastaavansisältöinen muutos on tehty verolainsäädännön puolelle. Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kirjanpitolakia siten, että kirjanpitovelvollisuus ulottuisi yhtäältä ulkomaisen oikeushenkilön Suomessa harjoittamaan liike- ja ammattitoimintaan sekä toisaalta toiminnan tosiasialliseen johtamiseen Suomesta, vaikkei ulkomainen yritys harjoittaisi täällä liike- ja ammattitoimintaa. Tarkoituksena on turvata kirjanpidollisen aineiston käytettävyys verotuksessa huolimatta siitä, että aineisto on ulkomaisen yrityksen hallinnassa.

Talousvaliokunta puoltaa ehdotetun sääntelyn hyväksymistä muuttamattomana sellaisin huomautuksin, joita mietinnössä esitimme. Talousvaliokunnan päätösehdotus on, että eduskunta siis hyväksyisi muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 221/2021 sisältyvän lakiehdotuksen. Yksimielinen mietintö. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 221/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 237/2021 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 1/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 237/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 9/2022 vp

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Rikosseuraamuslaitoksesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 57/2021 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 1/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 57/2021 vp sisältyvien 1.-20. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi arvonlisäverolain, valmisteverotuslain ja tupakkalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 5/2022 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 1/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 5/2022 vp sisältyvien 1.-3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain, vuosilomalain 7 §:n ja merimiesten vuosilomalain 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 242/2021 vp
Valiokunnan mietintö StVM 1/2022 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 242/2021 vp sisältyvät 1.-3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

18. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 16.2.2022 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 15.27.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen